

(str. 206 sl. i 213 sl.). Mi smo na drugom mjestu (Bog. Smotra IV. 205. sl.) opširno dokazali, da je načelo „locus regit actum“ i § 34. o. g. z. za sve katolike, zakonom za ženid. kat. od 8. listopada 1856., dokinut, u koliko se radi o valjanosti braka u sebi, pa ovgje samo pripominjemo, da će se u nas, i nakon pravnovaljanog uzakonjenja haških konvencija o ženidbenom pravu, brakovi onih katolika, od kojih nijedan nije državljanin nijedne države, koje su sklopile haške konvencije (ili joj kasnije pristupile), prosugjivati po zakonu za ženidbu katolika, a ne po načelu „locus regit actum“, § 34. o. g. z. ili po I. haškoj konv. o žen. pravu.

Dr. I. A. Ruspini.

**Церковне право супруже (Crkve-
no ženidbeno pravo) s osobitim
obzirom na pravo grčkokatoličke
Galičke provincije, na prava
istočnih autokefalnih Crkvi
i na građanske zakone u Au-
striji i u Ugarskoj, sastavio dr.
V. Mascjuh, profesor kanon-
skoga prava u Peremišlju u Ga-
liciji. Cijena K 9.**

To je prva znanstveno napisana knjiga te vrste na maloruskom jeziku. U uvodu spominje auktor literaturu katoličku, kao i literaturu nekih kanonista autokefalnih Crkvi, kojom se služio sastavljajući to djelo. Pripominjem, da se auktor osobito poslužio literaturom grčke i ruske Crkve za historiju crkvenoga ženidbenoga prava istočne ruske Crkve.

Pomenuto djelo razdijeljeno je po primjeru drugih katoličkih djela te vrste, i budući da je svrha piscu, da podade u ruke grčkokat. maloruskim bogoslovima praktičnu knjigu crkvenog ženidbenog prava, raspravlja u glavnom o aktuelnom ženidbenom pravu, koje de facto vrijedi i za grkokatolike na temelju zaključaka i odredaba sinoda Jamostkoga i Lavovskoga, a tek mimogred govori i o historičnom razvoju ženidbenoga prava u Rusiji, za koje veli da se potpuno naslanja na ženidbeno pravo grčke Crkve. Tom zgodom navodi pisac zbornike crkvenoga i ženidbenoga prava, koje je ruska Crkva preuzela od grčke Crkve, ali pobliže ne govori i ne raspravlja o pomenutim zbornicima.

U III. dijelu govori auktor o posljednima sklopljene ženidbe, o valjanosti i nevaljanosti ženidbi itd. i tu povlači malu paralelu između ženidbenoga prava kat. Crkve i ženidbenih prava autokefalnih Crkvi. Za ta prava, a pomenice za ženidbeno pravo ruske Crkve veli pisac, da se ono nalazi u onom stadiju razvoja, u kojem se nalazilo katol. ženidbeno pravo u XIII. vijeku, pa da ne dostaje za potrebe današnjega vremena. To da je i razlogom, te se kanonisti ist. autokef. Crkvi u premnogim slučajevima moraju da služe ženidb. pravom kat. Crkve. Glasoviti kijevski metropolit Petar Mogila u svojem Evhologionu od 1646. navodi neke propise o ženidbi, a jedan dio tih propisa, koji vrijede do danas u ruskoj Crkvi, uzeo je iz „Rituale Romanum“ Pavla V. Ti su propisi kasnije otisnuti i u kanonskom kodeksu ruske Crkve u 50. glavi — „Kormčoj knjizi“.

Knjiga je sa svake strane veoma praktična, pa se sama po sebi preporuča osobito grčkokat. svećenstvu.

Dr. D. Njaradi.

Rituale Romanum Pauli V. Pontificis Maximi jussu editum, a Benedicto XIV. et a Pio X. castigatum et auctum, cui accedunt Benedictionum et Instructionum appendices duae. Editio typica. Ratisbonae et Romae. Sumptibus et typis Friderici Pustet 1913. Stranica XII + 334 + 236*. Veličina 18'3" × 12 cm. Cijena a) na indijskom papiru nevez M 4'60; vez 5'60, 8'60. 9'20, 10'—, b) na običnom papiru nevez. M 4'—; vez. 6'—, 8'—, 8'60, 9'40.

Ovo izdanje rituala odobrila je S. R. C. dekretom 11. lipnja 1913. i proglasila ga tipičkim, te se s njime imadu slagati sva buduća izdanja rimskoga rituala. Prekrasna je to liturgička knjiga, koja osvaja već svojom vanjštinom i krasnim tiskom. Ali i nutrinjom svojom razilazi se od prijašnjih izdanja rimskoga rituala, jer ima mnogo toga, što je praktičnije udešeno, neke su rubrike promijenjene, a mnogo je toga novo uvršteno.

a) **Praktične promjene.** Kod krsta kako djece tako odraslih odmah je u rubrici naznačeno, kako se ima postupati, ako ih se više zajedno krsti, naime, da li treba onaj čin ili molitvu vršiti na svakom posebice ili na svima zajedno. — U „ordo Baptismi adultorum“ zgodno je stavljena r. 4. prije oracije, jer upozoruje, da se ima govoriti u pluralu, ako ih se više krsti; u starom ritualu bila je poslije oracije. Osobito je zgodno udešena r. 10, u kojoj se odmah vidi, što valja uzeti, a što ispustiti prema tomu da li je katekumen poganin, židov, muhamedanac ili heretik; treba samo usporediti ovu rubriku u novom ritualu s istom rubrikom u starom! Isto je tako na mjestu r. 14., jer se nalazi prije nego će se dati sol katekumenu, dok je u starom (r. 19.) bila poslije, pa je trebalo velike opreznosti, da ne bude zabune. Trostruko pozivanje na molitvu, znamenovanje i dotične molitve posve su izvedene i kod ženskih katekumena, a ne samo da je upozoreno na stranicu, gdje se nalazi ista oracija kod muških katekumena, kako je to bilo u prijašnjim izdanjima. — *Ordo suppleudi omissa* kako kod krsta djece tako odraslih takogjer je potpuno izveden na svojem mjestu; radi toga su i otpale sprijeda kod obreda krštenja one nezgodne opaske, kako se gdje mora reći, kada se obred nadopunjuje (In suppleudi caeremoniis). Kod molitava u Posljednjoj Pomasti izvedeno je i za ženske, a kod dijeljenja *Benedictionis Apostolicae* većim je slovima istaknuto, što se ima upotrijebiti, kada prijeti pogibao, da će bolesnik izdahnuti. Ovdje moramo požaliti, što nije riješeno ono pitanje, da li se kod dijeljenja te apsolicije ima govoriti i „*Indulgentiam . . .*“, jer je i ovdje kao i u prijašnjim izdanjima metnuto samo: *Misereatur* etc.; a odatle mnogi zaključuju, da ne treba govoriti: *Indulgentiam . . .* jer bi bilo to označeno, kako je inače na svim drugim mjestima uz *Misereatur* etc. dodano i *Indulgentiam* etc. Još je zgodno i to u ovom novom izdanju, što su sva kazala za ritual i za dodatke zajedno na koncu knjige.

b) **Promjene.** Rubrika staroga rituala prepustala je svećeniku, hoće li ili ne će li poslije sv. pričesti izvan sv. mise govoriti antifonu: *O sacrum convivium* (dicere poterit), dok ta ru-

brika u novom ritualu jednostavno veli: dicit. Isto je tako rubrika glede blagoslova poslije sv. pričesti odregjivala: *Deinde extenta manu dextera, benedicat iis, qui communicarunt, dicens: dok u novom ritualu pobliže kazuje, kako to ima biti: Deinde elevatis oculis, extendens, elevans et jungens manus caputque Cruci inclinans dicit: Benedictio Dei omnipotentis, et versus ad populum semel tantum benedicens prosequitur Patris et Filii etc. . . .* U molitvi *Deus qui nobis*, što je ima moliti svećenik vrativši se u crkvu iza pričesti bolesnika, u novom ritualu kratak je zaključak: *Qui vivis et regnas in saecula saeculorum*; u prijašnjim izdanjima bio je dulji. Megjutim držimo, da je u novom pogreška korektorova, ako nije sama *S. R. C.* ovime dokinula svoje razjašnjenje, što ga je dala 11. VI. 1880. (u *Decr. auth.* 3515 ad II), kada je odgovorila, da se ima oracija *Deus, qui nobis* poslije svete pričesti izvan mise ili poslije *Viatum-a* zaključiti, kako je u ritualu rimskom; a onda je bio na obadva mjesta dulji zaključak. — Sve nove rubrike za *Officium defunctorum* uvrštene su na svojem mjestu, a *Antif: Hei mihi, Domine . . .* promijenjena je u *Heu me . . .* — U naputku za sakrament ženitbe uvrštena je ovdje odredba dekreta *S. R. et U. Inq.* od 31. VIII. 1881., koja je bila u prijašnjim izdanjima otisnuta otraga. — Kod procesije za vrijeme rata promijenjena je rubrika 2. te sada glasi: *Si vero bellum est contra inimicos S. Ecclesiae, inter preces Litaniarum bis dicatur: Ut inimicos sanctae Ecclesiae . . .*, dok je u prijašnjim izdanjima ta rubrika posebice isticala Turke, nevjernike i heretike i tražila da se poslije dvokratkoga zazova: *Ut inimicos . . .* doda posebni zavov, koji je sada posve ispušten. — Kod: *Modus sacram Eucharistiam deferendi occulte ad infirmos* ispušteno je obmetum *infidelium*; na istom je mjestu uz § 25. iz konstitucije Benedikta XIV. *Inter Omnigenas* citiran i dekret *S. C. de disciplina Sacramentorum* od 23. XII. 1912. — Još jednu promjenu ima novi ritual, a tiče se blagoslova i oblačenja u peterostruki škapular. Prije se naime moglo blagosloviti i obučiti najednom u škapular presv. Trojstva, muke Isusove, sedam žalosti i bezgrješnog začetka, dok je Karmelski bio

izlučen; a sada se uz ona četiri može zajedno i Karmelski kao peti blagosloviti i obući.

c) *Novo*. Rubrikama de Communionem infirmorum dodana je nota pod linijom, koja govori o povlastici, što ju daje dekret S. C. C. od 7. XII. 1906. onim bolesnicima, koji ne mogu biti natašte, a opet nijesu tako bolesni, da im se sveta pričest dade kao popudbina. U prvom Appendix-u (str. 12*), naveden je taj dekret doslovno kao i tumač k njemu izdan od iste kongregacije 25. III. 1907. — Kod Posljednje Pomasti navedena je formula, koja se ima upotrijebiti u skrajnoj nuždi izdana od S. Congr. S. Officii 25. IV. 1907. — U „ordo commendationis animae“ u prvom molitvi Proficiscere iza riječi: qui in te effusus est dodano je: „in nomine gloriosae et sanctae Dei Genitricis Virginis Mariae“, a u trećoj Comendo te umetnuto je pred mitis atque festivus: „sancta Dei Genitrix Maria suos benigno oculos ad te convertat.“ Iza molitve Delicta juventutis dodana je posebna preporuka Majci Božjoj, koja počinje riječima: „Clementissima Virgo . . .“ — U prvom Appendix-u na str. 11* dodan je izvatak iz Apostolske konstitucije Tradita ab antiquis od 14. IX. 1912.: de sacra Communionem promiscuo ritu suscipienda. — U Litanijama Imena Isusova dodan je zaviv: Per sanctissimae Eucharistiae institutionem tuam. Molitva poslije tih litanija završuje se kratko. — Dodane su Litanije o presvetom Srcu Isusovu i o sv. Josipu. — Kod Litanija Lauretanskih dodane su molitve prema raznom vremenu crkvene godine. — Uz „Exorcismus in satanam et angelos apostaticos“ izdan od Leona XIII. uvršteno je u ovaj novi ritual mnogo raznih blagoslova: Officinae librariae et machinae typographicae — Vehiculi seu currus — Novae campanae, quae tamen ad usum Ecclesiae non inserviat — Lecticae pro nifirmis — Machinae ad extinguendum incendium — Novae navis piscatoriae. — Zatim „formulae benedicensi et imponendi“ raznovrsne škapulare: B. M. V. de monte Carmelo propria ord. Carm. Calceatorum — B. M. V. de bono Consilio — s. Joseph — Immaculati Cordis B. M. V. — Ss. Cordium Jesu et Mariae — Sacri Cordis Jesu. — Nadalje: Ritus benedictionis et impositionis s. numismatis B. M. V. immacul. — Formula

benedicensi Lilia in honorem s. Antonii Patavini.

Na koncu je još dodan blagoslov vode, in Vigilia Epiphaniae Domini. Formulu je odobrila S. R. C. 6. XII. 1890. Ova se formula bitno razlikuje od one u starom ritualu nadbiskupije zagrebačke. Blagoslov počinje pjevanjem litanija sviju Svetih. Iza Pater noster poslije litanija pjevaju se Psalmi 28., 45. i 146. sa svojim antifonama. Poslije Psalama pjeva celebrant Exorcismam contra Satanam et Angelos apostaticos. Zatim dolazi Antifona, iza koje se pjeva Benedictus ili Magnificat, a onda Dominum vobiscum s oracijom Epifanije. Blagoslov sam počinje s Adjuvatorium nostrum, te je isti kao onaj obični „Ordo ad faciendam aquam benedictam.“ Završuje se sa svećanim pjevanjem „Te Deum laudamus.“ — Budući da je kod nas običaj blagosiljati vodu u oči Bogojavljenja, a ova stara formula ne smije se upotrebljavati, valjalo bi tražiti da se ova nova dopusti i kod nas. Na svoju ruku ne smije se ni ova upotrijebiti, jer je rezervata.

S. Gjanić.

Novi katekizmi.

Herderova knjižara u Freiburgu izdala je ove godine za nadbiskupiju freiburšku tri nova, ilustrovanu katekizma (Kleiner Katechismus, Katholisches Religionsbüchlein i Mittlerer Katechismus). Sam tekst katekizma obradio je na novo I. Linden S. I. po Deharbeovom katekizmu. Kath. Religionsbüchlein sadržaje i malu bibl. povijest, a srednji katekizam kratku crkv. povijest, tumačenje sv. mise, prikaz crkv. godine i kršč. životni red.

Držim, da je bila sretna ideja ilustrovati katekizam, jer upravo katekizam sa svojim apstraktnim sadržajem i lapidarnim rečenicama, težak je za dječje shvaćanje i traži, da se s ilustracijama rastumači. Slike u ovim katekizmima su sasna druge naravi od bibl. slika — one su većinom simboličke, liturgijske, hagiografske i topografske.

Sada nastaje pitanje, kako je riješena zadaća s ilustracijama. Svi dakako ne će naći sve svoje želje u tom pogledu ispunjene. Ali to stoji, da su slike uspjele. Slike je izradio svećenik i slikar Josip Amrhein, te su mirne i jednostavne, kako odgovara dostojanstvu katekizma i djetinjoj čudi.